

ВИЗИЈА ЗА РАЗВОЈ НА БИТОЛА

1. ВОВЕД

Документот „Визија за развој на Битола“ ја истражува улогата на Битола во процесот на праведната енергетска транзиција. Како град под Пелистер, Битола се одликува со своето културно-историско и природно богатство, што ја прави не само привлечна туристичка дестинација, туку и поволна средина за развој на пазарот за локални производи. Исто така, Битола е дом на термоелектричната централа „Битола“ — најголемиот производствен капацитет за електрична енергија во Република С. Македонија, што дополнително ја нагласува важноста на регионот и енергетскиот производствен капацитет во електроенергетскиот систем на Република С. Македонија. Од друга страна, овој енергетски капацитет е постар од четири децении, произведува електрична енергија на основа на согорување јаглен, и како особен приоритет за идниот период, ќе подлежи на негова модернизација, декарбонизација и поддржување на зголемена имплементација на обновливи извори на енергија (ОИЕ).

Праведната транзиција кон обновливи извори на енергија е клучна за ублажување на негативните последици од загадувањето, но истовремено претставува голем предизвик за регионот. Овој процес не само што ќе помогне во намалувањето на емисиите на стакленички гасови и подобрување на здравствените услови, туку и ќе создаде нови економски можности и зелени работни места. Трансфор-

мацијата на рударско-енергетскиот комбинат – РЕК Битола ќе биде централна за постигнување на овие цели, со цел да се обезбеди одржлив развој и подобрување на квалитетот на животот за локалната заедница. Клучен аспект на оваа праведна транзиција ќе биде и осигурување дека сите засегнати страни се вклучени во процесот, што ќе помогне во постигнување на социјална стабилност и економски напредок. Со планираните иновации и мерки за приспособување, регионот има потенцијал да стане модел на успешна трансформација и одржлив развој.

„Визија за развој на Битола“ е резултат на истражувања, состаноци, консултации и информирање со засегнатите страни, и анализа на националните документи и планови за одржлив развој во Република С. Македонија, со фокус на Битолскиот Регион кој е зависен од јаглен. Документот предлага план за трансформација на Битола во регион со одржлив енергетски развој и заштита на животната средина, усогласен со меѓународните договори и националните документи за одржлив развој. Внимателното планирање и иновативните решенија ќе донесат долгорочни придобивки за регионот и сите засегнати страни – социјална стабилност, намалување на загадувањето и отворање нови економски можности во процесот на праведен премин кон обновливите извори на енергија.

2. МЕТОДОЛОГИЈА

Методологијата на нашето истражување во рамките на проектот „Битола без јаглен“ е фокусирана на зголемување на свеста за праведна транзиција во Битолскиот Регион, во согласност со целите на Владата на Република Северна Македонија за намалување на стакленичките гасови за 51 % до 2030 година во однос на емисиите од 1990 година [7].

Методологијата вклучуваше идентификација на развојни концепти за зголемена интеграција на обновливи извори на енергија, модернизација на инфраструктурата, елиминирање на јагленот како енергенс и социјална инклузивност. Ова беше извршено преку анализа на релевантни меѓународни договори, национални стратемиски документи и планови, како и користење на структурата од Патоказот за праведна транзиција (ППТ) [6] со фокус на „flagship“ проектите за пренамена на РЕК Битола.

Методите што беа користени во истражувањето вклучуваат:

- ▶ Редовни состаноци со засегнатите и локални чинители во Битола, вклучувајќи ги општината, советниците и Младинскиот културен центар (МКЦ) во Битола.
- ▶ Организирање на три Форуми на заедницата за процесот на праведна транзиција.

- ▶ Симулација на кафетерија „Визија кафе“, во склоп на настанот „Нова енергетска визија за Битола“.

Фреквенцијата на состаноците беше внимателно планирана за да се обезбеди редовно информирање и консултации со сите засегнати структури. Форумите вклучуваа претставници од јавниот сектор, советниците, образованието, науката, приватниот сектор и невладините организации. Тие служат како платформа за размена на релевантни информации, поставување прашања и добивање одговори, споделување на мислења и коментари, како и за формулирање на соодветни заклучоци и препораки. Активноста со импровизираниот кафе-бар „Визија кафе“ ги претстави „flagship“ проектите за Битола и Кичево преку специјално креирано мени. Оваа активност им овозможи на посетителите да се запознаат со стратемиските иницијативи за одржлив развој и енергетска транзиција во регионот, создавајќи иновативен начин за ангажирање и информирање на јавноста.

Крајната цел на произлезените заклучоци и препораки од овие активности е да се вметнат во финалните предлог-мерки за имплементација на Инвестицискиот план за праведна транзиција за Пелагонискиот Регион.

3. РЕК БИТОЛА И ПРАВЕДНА ТРАНЗИЦИЈА: ГЛОБАЛНА И РЕГИОНАЛНА УЛОГА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Република С. Македонија, како земја членка на Обединетите нации, се обврза на праведна транзиција кон еколошки одржлива економија во согласност со обврските на Договорот од Париз [9], со цел глобалната просечна температура да се задржи значително под 2 °C, стремејќи се да се ограничи до 1,5 °C, и Агендата 2030 [11] која нуди заеднички модел за глобално делување со цел постигнување на цели за одржлив развој, насочени кон искоренување на сиромаштијата и заштита на планетата до 2030 година.

Во рамките на Енергетската заедница, со Договорот за Енергетската заедница [17], земјите од Западен Балкан, вклучувајќи ја и Република Северна Македонија, дадоа правно обврзувачка заложба дека ќе го почитуваат суштинското законодавство на Европската Унија (ЕУ) за енергија, за општество со ниско ниво на јаглен, енергетски ефикасно и засновано врз обновливи извори.

Во овој контекст, трансформацијата на РЕК Битола е од клучна важност. Блоковите на ТЕЦ Битола (дел од РЕК Битола) и ТЕЦ Осломеј за 2023 учествуваат во домашното производство на електрична енергија во Република С. Македонија со 40,99 % [12], но продолжуваат да испуштаат значителни количини на сулфур диоксид и други загадувачи. Според шестата едиција на извештајот „Усогласи или затвори“ од Bankwatch за изминатата 2023 година, поединечно, оцаците на Битола Б1+Б2 и Битола Б3 емитувале 69.998, односно 29.067 тони сулфур диоксид, што е 10 пати повеќе

од нивните индивидуални дозволени граници [13]. Како и во претходните години, овие два оцака заедно придонеле за повеќе од 95 % од вкупно пријавените емисии на сулфур диоксид во Република С. Македонија. Ова влијае негативно на квалитетот на воздухот и здравјето на локалното население, додека рударството во околината на РЕК Битола создава економски штети како и сериозни еколошки и здравствени ризици, вклучувајќи деградација на животната средина и зголемени стапки на респираторни заболувања.

Во рамките на ЕУ, политичките иницијативи и регулативи играат клучна улога во обезбедувањето правни и регулаторни рамки за постигнување на целите за намалување на емисиите. Донесувањето закони и развивањето на обврзувачки регулативи ќе го поддржат напредокот и ќе ги обезбедат потребните регулаторни сигнали. Со овие напори и соработка, регионот на Западен Балкан, вклучувајќи ја и Република С. Македонија, има можност да се интегрира во европските енергетски и климатски рамки и да придонесе кон заедничките цели за намалување на глобалните емисии и заштита на животната средина.

Во овој контекст, воведувањето на јаглероден надоместок е клучно за намалување на емисиите и справување со климатските промени. Како членка на Енергетската заедница, Република С. Македонија се обврзува да воведи јаглероден надоместок до крајот на 2026 година. Во контекст на Мапата за декарбонизација, Република С. Македонија се

обврзува да го имплементира овој систем во следните неколку години, со правна основа предвидена во предлогот на Законот за климатска акција (ЗКА), кој предвидува задолжителен јаглероден надоместок за стоките кои се подложни на СВAM регулативата. Дефинитивниот период од имплементација на СВAM ќе започне на 1 јануари 2026 година, а до пред мај 2027 година земјата ќе треба да воспостави функционален систем за наплата на јаглеродниот надоместок, како и да започне со поднесување годишни извештаи за пресметаните емисии и плаќање на соодветните давачки [16].

Затоа интеграцијата на технологии за обновливи извори на енергија (сончевата и ветерната) и иновативни технологии за модернизација на РЕК Битола не само што ќе придонесат за намалување на емисиите на штетните ста-

кленички гасови и подобрување на квалитетот на воздухот, туку и ќе придонесат за нови можности за социо-економски развој.

Придржувањето кон принципите на праведна енергетска транзиција е од суштинско значење, осигурувајќи дека промените не ја нарушуваат социо-економската состојба на локалните заедници, односно квалитетот на животот, особено за работниците и семејствата кои зависат од работата во РЕК Битола.

Во продолжение на документот, ќе се разгледаат постојните национални документи и планови за трансформацијата на РЕК Битола, како и предложените програми и проекти за спроведување на праведната транзиција од фосилни кон обновливи извори на енергија во Битолскиот Регион.

4. НАЦИОНАЛНИ ДОКУМЕНТИ И ПЛАНОВИ КАДЕ СЕ СПОМЕНУВА ТРАНСФОРМАЦИЈА НА РЕК БИТОЛА

На национално ниво развиени се неколку документи, како што се Стратегијата за развој на енергетиката во Република Северна Македонија до 2040 година (Стратегијата) [1] и Националниот план за енергија и клима на Република Северна Македонија (НПЕК) [4] кои се дел од пошироката визија за одржлив развој и енергетска ефикасност на Република С. Македонија. Овие документи се насочени кон зголемување на обновливите извори на енергија и постепено намалување на зависноста од фосилни горива во термоелектричните центри, ТЕЦ Битола и ТЕЦ Осломеј, посветувајќи внимание и на засегнатите страни. Во тие документи се анализирани деловите каде се споменува трансформацијата на РЕК Битола и зголемена интеграција на ОИЕ.

Во Стратегијата, Зеленото сценарио за РЕК Битола предвидува престанување на работата на ТЕЦ Битола, што се надополнува со комбинација на нови ОИЕ, капацитети на природен гас, како и увоз. Исто така, како едно од решенијата за трансформација би можело да биде изградба на фотонапонска централа која ќе ја користи истата инфраструктура (локација и преносна мрежа) и вработени.

НПЕК следи попрогресивни сценарија од Стратегијата, со предвидена временска рамка на исфрлање на јагленот од РЕК Битола до 2027/2029 година и предвидени мерки за декарбонизација до 66 % намалување на емисиите во енергетскиот сектор, вклучувајќи го и ТЕЦ Осломеј. Сепак, реалноста не го следи НПЕК. За 5-годишниот инвестициски период на државната компанија за електрична енергија ЕСМ од 2018 до 2022 година, пуштањето

во употреба на новиот рудник Живојно [5] можеби ќе го продолжи снабдувањето со јаглен на ТЕЦ Битола уште околу 10,6 години. Ова значи дека сепак ќе биде тешко за Република С. Македонија да го постигне планираното исфрлање на јагленот во задоволителни временски рамки согласно со НПЕК.

Патоказот за праведна транзиција (ППТ) [6] е водечки документ за праведна транзиција на земјата и воведува сценарија и социо-економски мерки со цел придобивки од одржливиот развој, особено за поддршка на ранливите заедници и работниците во РЕК. Тој предвидува институционална инфраструктура за координирање и спроведување на активностите поврзани со праведната транзиција. Во рамките на овој документ, развиени се интегрирани модели за премин од јаглен во РЕК Битола кон обновливи извори на енергија. Овој комплексен пристап вклучува модернизација на постоечки енергетски капацитети, интеграција на нови енергетски капацитети на ОИЕ и социо-економска поддршка за локалната заедница. Програмите предвидуваат постепена трансформација на РЕК Битола и имплементација на мерки за обесштетување и преквалификација на вработените. Исто така, вклучените проекти за изградба на нови енергетски капацитети од обновливи извори ќе создадат зелени работни места. За оваа цел ќе треба да се формираат и тела за праведна транзиција, како совет и секретаријат, каде советот ќе управува политички, а секретаријатот ќе се грижи за оперативната реализација и техничка координација за праведната енергетска транзиција.

5. МОЖНОСТИ ЗА ЕНЕРГЕТСКИ И СОЦИО-ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ НА БИТОЛСКИОТ РЕГИОН

Развојот на Битолскиот Регион е тесно поврзан со спроведување на проекти и програми директно поврзани со процесот на праведна енергетска транзиција и трансформацијата на РЕК Битола, што нуди значајни можности за енергетски и социо-економски развој, создавајќи основа за одржлива иднина. Овие проекти, интегрирани во националните стратегии и планови за енергија и клима, и стратегијата за локален развој ја зголемуваат економската активност, енергетската ефикасност и придонесуваат за родова еднаквост, праведна и инклузивна енергетска транзиција.

5.1. ЕНЕРГЕТСКИ РАЗВОЈ

Енергетскиот развој во Битолскиот Регион е директно поврзан со спроведување мерки за енергетска ефикасност, односно со реализација на проекти за трансформација на РЕК Битола и зголемена имплементација на технологиите на ОИЕ. Тука се вклучени: етапна трансформација на ТЕЦ Битола, ревитализација на рудниците, интеграција на иновативни технолошки решенија и производство на зелена енергија. Ваквите проекти и цели се предвидени во сите досегашни споменати национални документи [1], [2], [4], [6], како и во неодамна донесената Национална развојна стратегија за периодот 2024 – 2044 година [14], со цел поддршка на праведната транзиција на Југозападниот Регион и Пелагонискиот Регион.

По успешниот пример на изградената фотонапонска централа (ФНЦ) со капацитет од 10 MW во Осломеј, ЕБОР меѓу другото го финансираше и проектот (фотоволтаична електроцентрала) ФЕ Битола-1, со капацитет од 20 MW и проценето производство од 34 GWh годишно, кој ќе биде првиот чекор на енергетската транзиција на РЕК Битола и завршен до 2024 година. Оваа електрана ќе биде изградена на исцрпен рудник за јаглен и ќе биде најголема сончева електрана во државна сопственост [3]. Другите два планирани проекти за фотонапонски централи на рудникот Суводол, според Инвестицискиот план за забрзана транзиција од јаглен на Република С. Македонија [2], финансирани од KfW и EBRD, се ФЕ Битола-2 и ФЕ Битола-3 со соодветен инсталиран капацитет од 60 MW и 100 MW, соодветно. И во контекст на Зеленото сценарио според Стратегијата, престанување на работата на ТЕЦ Битола се надополнува со комбинација на нови ОИЕ, така што едно од решенијата за трансформација би можело да биде сончева централа (80 – 120 MW), како што претходно е споменато, која ќе ја користи истата инфраструктура (локација и преносна мрежа) и вработени.

Во согласност со НПЕК, изградбата на 400 kV електропреносна интерконекција Македонија – Албанија (Битола – Елбасан) ќе придонесе за енергетска сигурност, внатрешен пазар на енергија и конкурентност. Овој проект претставува последен дел од реализацијата на Коридор 8 (Исток – Запад) за пренос на електрична енергија помеѓу Бугарија, Македонија, Албанија и Италија, и е вклучен во листата на

проекти од интерес на Енергетската заедница (PECI – Project of Energy Community Interest).

„Flagship“ проектите во ППТ ги следат неговите насоки, цели и области на интервенција, користејќи современи технолошки пристапи и стратешко планирање за декарбонизација на електроенергетскиот сектор, промоција на чисти извори на енергија и еколошки одржлив развој. Неколку од овие проекти опфаќаат модернизација на постојните инфраструктури на конвенционалните термоелектрани преку технологии како синхрони кондензатори, електродни котли или термални системи за складирање на електрична енергија во стопена сол и пумпно-акумулациони системи за складирање енергија во старите рудници. Дополнително, инсталирањето на фотоволтаични системи и топлински пумпи во домовите, фабриките и јавните објекти во општините Битола, Могила, Новаци и Кичево ќе придонесе за намалување на потрошувачката на електрична енергија од валкани извори на енергија.

Овие решенија одговараат на предизвикот за обезбедување на балансирање помеѓу производството и потрошувачката (побарувачката) на електрична енергија во системот при зголемена интеграција на флукуирачките обновливи извори на енергија, и намалена зависност од фосилни горива. Проектите не ја исклучуваат и можноста за проширување и во Пелагонискиот и Југозападниот Регион, како и во целата држава.

5.2. СОЦИО-ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Социо-економскиот развој во процесот на праведна транзиција е од суштинско значење за Битолскиот Регион кој е зависен од јаглен. Овој процес не е само технолошки, туку и длабоко социјален, нудејќи интегрирани решенија кои ќе ги адресираат економските, социјалните и еколошките аспекти на локалната заедница.

Една од основните цели на праведната транзиција е да се обезбедат нови можности за вработување и да се поддржат работниците кои ќе бидат директно засегнати од трансформацијата на термоелектраната и јагленокопите. Пилот-програмите за индивидуално советување, обуки и пракса за невработените лица погодени од транзицијата од јаглен, како и програмите за обновување на вештините на техничкиот персонал на ЕСМ, ќе обезбедат конкретна поддршка за успешна адаптација на работната сила на новите индустриски услови и ќе поттикнат зголемена вработеност и развој на нови вештини во регионот. Програмите за кариерно советување и обука ќе бидат особено корисни за оние кои сакаат да преминат во нови индустрии или да започнат сопствен бизнис.

Инвестициите во модернизацијата на патната и железничката инфраструктура ќе создадат поволни услови за развој на нови можности. Според Нацрт-инвестицискиот план за праведна транзиција од јаглен на Република С. Македонија се идентификувани такви можности за развој на Битолскиот Регион. Реконструкцијата на железничката линија Битола – Крвеница ќе овозможи подобро поврзување со индустриската зона Жабени; исто така можност за повторно отворање на железничката врска Велес – Битола – Лерин – Солун. Делницата Прилеп – Битола, како дел од Коридорот 10-д, заедно со автопатските делници од Коридорот 8, ќе го подобрат поврзувањето на Пелагонискиот Регион, што ќе има национален и стратешки интерес за државата, со корист за граѓаните, економијата и соседните држави и позитивно ќе влијае на интегративните и развојните перспективи на регионот.

Според Стратегијата за локален економски развој на општина Битола [10], стратешките цели за периодот до 2027-ма вклучуваат исто така подобрување на инфраструктурата, создавање поволна бизнис-клима, привлекување на нови инвестиции и развој на културно-туристичкиот потенцијал, со фокус на поддршка на проекти за гасификација, топлификација и развој на образовниот сектор.

Образованието и обуката играат клучна улога во овој процес. Развојот на програми за обука за нови технологии и обновливи извори на енергија ќе ги подготви работниците за новите услови на пазарот. Соработката помеѓу образовните институции и индустријата е неопходна за обезбедување на квалификувани

кадри кои можат да одговорат на потребите на новите индустрии.

Поддршката за мали семејни бизниси во секторите на органско земјоделство, млечни производи и мед, заедно со преквалификацијата на работната сила за зелени работни места, ќе придонесат за економски раст и одржливост на заедницата.

Според ППТ [6], успешниот процес на енергетската транзиција бара економски развојни програми кои вклучуваат привлекување странски инвестиции и поттикнување на економски раст. Затоа Владата на Република С. Македонија треба да спроведе преференцијални политики и засилени стимулации. Програмите првенствено вклучуваат измени на постоечките закони и обезбедување индустриски/комерцијални недвижности за МНП и големите домашни претпријатија по повластени стапки. Програмата за доделувањето на ТИРЗ и општинските индустриски зони како статус на области за тестирање за иновативни нови технологии ќе овозможи овие зони да станат центри за развој и примена на напредни технолошки решенија. Дополнително, треба да се воспостави програма за развој и поддршка на бизнис-секторот и кредитна шема за микро и мали претпријатија погодени од напуштањето на јагленот, за да се поттикнат локалните деловни способности и да се подобри нивната интеграција во глобалните синџири на вредност. Подобрувањето на екосистемот на стартап компании преку формирање на регионални центри, проширување на финансиската поддршка и поттикнување прекугранично вмрежување со соседните обла-

сти на Грција (Кожани, Птолемида и Лерин) ќе ги стимулира локалните иновации и ќе го намали одливот на мозоци; зајакнувањето на странските инвестиции преку решавање на инфраструктурните бариери во регионите зависни од јаглен преку подобро патни и железнички мрежи, надградба на индустриските зони и иницирање Зелен инвестициски фонд за поддршка на одржливиот развој и привлекување инвеститори; програмите за подобрување на енергетската ефикасност во регионите зависни од јаглен кај станбени, домаќинства со ниски приходи, јавни и комерцијални објекти, поддржани со целосно финансирање, со обновливи извори на енергија и мапирање на потрошувачката на енергија. Одредени програми исто така се насочени кон поддршка на електрични возила и одржлива мобилност преку субвенции, позеленување и градски и меѓуградски транспортен возен парк и поставување нови јавни пунктови за полнење бидејќи во моментот има само четири такви пунктови во Битола, Охрид, Струга и Кичево.

Споредба се прави и со плановите предвидени во Зеленото сценарио на Стратегијата. Покрај тоа, програмите предвидуваат подобрување на управувањето со отпад, ажурирање на регионалните планови за управување со отпад, затворање на неусогласени/диви депонии во регионите зависни од јаглен и подигнување на јавната свест, заедно со ревидирање на бизнис-модел за да се обезбеди финансиска и оперативна одржливост

на проекти за третман на вода и отпадни води, спроведување пилот-проекти и модели и приоритет на инвестициите со управување со водите.

Инвестициите во модернизација на установите за згрижување деца и стари лица се клучни за интеграцијата на жените на пазарот на трудот, бидејќи обезбедуваат поддршка за комбинирање на професионални и семејни обврски, што го намалува стресот и ги зголемува шансите за можностите на жените на пазарот на трудот.

Надградбата на капацитетите на АВРМ е клучна и ќе вклучува инвестиции во човечки, финансиски и технолошки ресурси. Националната стратегија за вработување 2021 – 2027 [15] предвидува зголемување на националните инвестиции во активните политики на пазарот на труд до 0,4 % од бруто-домашен производ до 2027 година и зголемување на процентот на регистрирани невработени кои учествуваат во овие политики до 18 % до 2027 година. Програмата Гаранција за млади ќе обезбеди можности за најмалку 40 % од младите што се регистрираат годишно, додека се предвидува намалување на долгорочната невработеност на помалку од 65 % од вкупната невработеност. Во оваа насока, мерките за предвремено пензионирање може да се разгледаат како дополнителна опција, особено за работниците над 56 години кои претставуваат значителен дел од работната сила во рудниците и термоелектраната.

6. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Одржливиот развој на Битола и регионот може да се постигне преку внимателно избрани стратешки иновации и внимателно планирање на следниве клучни чекори:

- ▶ Етапен премин на РЕК Битола кон ОИЕ.
- ▶ Развивање на стратегија и план:
- ▶ Изработка на територијален план за праведна транзиција на Пелагонскиот Регион (документ еквивалентен на Територијалните планови за праведна транзиција на регионите со јаглен во ЕУ) во согласност со стратешките цели и планови на државата.
- ▶ Зголемување на капацитетите на електропреносната мрежа за поддршка на зголемена имплементација на обновливи извори на енергија.
- ▶ Инвестирање во железничка инфраструктура за поврзување на регионот.
- ▶ Привлекување инвестиции од јавни и приватни извори, како што се фондови за зелена енергија и субвенции.
- ▶ Развој на финансиски механизми и поддршка за локални бизниси.
- ▶ Спроведување на обуки и програми за до-едукација/преквалификација/преобразба на работниците во новите индустрии.
- ▶ Создавање нови зелени работни места и економски можности.

- ▶ Спроведување на мерки за намалување на загадувањето и мониторирање на квалитетот на воздухот, водите и почвата.
- ▶ Развивање на стратегии за управување со отпадот и заштита на природните ресурси.
- ▶ Вклучување на сите засегнати страни:
 - 1 **Локални власти и јавни институции:** за планирање, регулаторна поддршка и имплементација на политики.
 - 2 **Бизнис-сектор и индустрија:** за инвестиции, иновации и технолошки развој.
 - 3 **Месни заедници и работници:** за учество во процесот на планирање и обуки, како и за прифаќање на промените.
 - 4 **Граѓански организации и академските институции:** за истражување, анализа и поддршка на јавни кампањи.
 - 5 **Медиуми:** за поголема информираност и транспарентност во реализирањето на активностите.

Овој комплексен процес на транзиција бара координиран напор од сите вклучени страни, со цел да се осигура дека преминот кон одржливата енергија е ефикасен, праведен и поволен за сите заинтересирани чинители во регионот.

РЕСУРСИ И ДОПОЛНИТЕЛНИ ИЗВОРИ

- [1] Стратегијата за развој на енергетиката во Република Северна Македонија до 2040 година
- [2] Нацрт-инвестициски план за забрзана транзиција од јаглен на Република Северна Македонија
- [3] Проект за ФЕ Битола-1
- [4] Национален план за енергија и клима на Република Северна Македонија
- [5] Рудник Живојно и активности за негово отворање
- [6] Just Transition Roadmap – Патоказот за праведна транзиција
- [7] Ревидиран национален утврден придонес кон Договорот од Париз
- [9] Договор од Париз (2015)
- [10] Стратегијата за локален економски развој на општина Битола
- [11] 2030 Агенда
- [12] РКЕ Годишен извештај 2023
- [13] Усогласи или затвори
- [14] Национална развојна стратегија 2024 – 2044
- [15] Национална стратегија за вработување 2021 – 2027 година
- [16] Анализа за имплементација на механизмот на ЕУ за јаглеродно гранично приспособување (СВАМ) во Северна Македонија: Влијание, политики и потреби за поддршка
- [17] Закон за ратификација на Договорот за основање на Енергетска заедница

Текстот го подготвија:

Марија Штерјова,
Елена Николовска,
Жарко Конески,
Емилија Сарафска

Овој документ е изработен од Центарот за истражување и информирање за животната средина Еко-свест од Скопје во соработка со Општина Битола, во рамки на програмски активности за отстранување на јагленот како фосилно гориво од енергетскиот сектор во Македонија.

© Еко-свест, 2024

